

VLAANDEREN
CIRCULAIR

RONDE
2020

Informatiebrochure

GERICHTE CALL

PROJECTEN CIRCULAIRE BOUWECONOMIE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen Circulair, OVAM nodigt (partnerschappen van) lokale overheden, ondernemingen, onderzoeksinstituten en organisaties uit om experimenteer-, demonstratie- en disseminatieprojecten in te dienen over circulaire bouwconomie.

1 SITUERING EN DOELSTELLINGEN

1.1 De transitie naar een circulaire economie

Mevrouw Zuhal Demir, Vlaams Minister bevoegd voor Omgeving is in 2020 ertoe gemachtigd om ten laste van de begroting van het Minafonds subsidies toe te kennen aan (partnerschappen van) lokale overheden, ondernemingen, onderzoeksinstituten, organisaties met het oog op proefprojecten in het kader van de transitie naar een circulaire bouwconomie, voor een totaal bedrag van **2,2 miljoen euro**.

Deze subsidies kaderen in de transitie naar een circulaire economie, één van de 7 prioritaire thema's van de langetermijnvisie 'Visie 2050' van de Vlaamse Regering. Ze worden gebruikt als instrument voor de uitvoering van de startnota: 'Vlaanderen Circulair: een stuwende kracht naar een circulaire economie in Vlaanderen'. Op 24 februari 2017 keurde de Vlaamse Regering de startnota voor transitieprioriteit 'de transitie naar de circulaire economie doorzetten' goed.

Op 25 maart 2016 stelde de Vlaamse Regering de nota 'Visie 2050: een langetermijnstrategie voor Vlaanderen' voor (VR 2016 2503 DOC.0258). De ambitie voor Vlaanderen naar 2050 richt zich op het creëren van welvaart en welzijn op een slimme, innovatieve en duurzame manier in een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen, waarin iedereen meetelt.

Er werden zeven transitieprioriteiten bepaald, die noodzakelijk zijn om een omslag richting 2050 te maken. Deze transities zijn structurele veranderingen met een grote impact op de samenleving. Ze zijn het resultaat van ontwikkelingen die elkaar versterken op economisch, cultureel, ethisch, technologisch, ecologisch, sociaal en institutioneel vlak. Om deze transities te realiseren, hebben we een aangepaste mentaliteit en aanpak nodig die gericht is op systeeminnovatie. Overheden, ondernemingen, kennisinstellingen, socioculturele organisaties, milieuverenigingen spelen elk hun rol. Duurzaamheid vormt een belangrijke leidraad in de toekomstvisie voor Vlaanderen. Visie 2050 geldt ook als derde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

Om de transitie naar een circulaire economie in Vlaanderen succesvol door te zetten, gingen sinds 1 januari 2017 de drie pijlers van het vroegere Vlaams Materialenprogramma (Plan C, SuMMa en Agenda 2020) samen verder onder de verbindende noemer 'Vlaanderen Circulair'. Vlaanderen Circulair is het knooppunt, de inspirator en de matchmaker voor de circulaire economie in Vlaanderen. Het is een partnerschap van overheden, ondernemingen, middenveld en kenniswereld die samen actie ondernemen. Het ondersteunend team Vlaanderen Circulair is ondergebracht bij de OVAM. OVAM is aangeduid als trekker van de transitie naar een circulaire economie in Vlaanderen

De transitie naar een circulaire economie kan alleen maar slagen door, vertrekkend vanuit Visie 2050, een sterke gezamenlijke ambitie te ontwikkelen op langere termijn en dat vervolgens resultaatgericht in te vullen met concrete acties en initiatieven op het terrein. Deze acties en initiatieven komen uit de diverse partnerschappen, maar kunnen ook experimenten zijn die lopen en opvolging verdienen omdat ze de transitie vooruit helpen. Experimenteren, doen (durven en durven falen), opvolgen en leren, opschalen en verankeren zijn de basis van transitie management.

1.2 Inhoudelijke focus circulaire bouweconomie

Streven naar een veerkrachtige bouwpraktijk ten dienste van economie, milieu en maatschappij.

Net als de termen “duurzame ontwikkeling” en “duurzaam bouwen” in de jaren 1990, is “circulair bouwen” het nieuwe buzz-woord binnen de Vlaamse bouwwereld. Het is een koepelterm die meerdere strategieën omvat. Terwijl via ‘urban mining’ materialen en bouwproducten teruggewonnen kunnen worden uit huidige bouwwerken, kan via de ontwerp- en bouwstrategie ‘veranderingsgericht (ver)bouwen’ een aanpasbaar patrimonium voor zowel gebouwen als infrastructuur ontwikkeld worden dat toekomstige noden van gebruikers, investeerders en maatschappij ondersteunt en tegelijkertijd materiaalkringlopen sluit. Daarnaast duiken **nieuwe circulaire businessmodellen** op bij bouwproducenten en leveranciers waarbij waardebehoud van bouwproducten centraal staat. Voorbeelden hiervan zijn ‘product-as-a-service’ en ‘take-back-formules’ waarbij respectievelijk diensten (zoals lichtsterkte) in plaats van de producten (zoals lampen) geleverd worden of producten teruggenomen worden voor rechtstreeks hergebruik, herstel en/of recyclage.

Of de stimulans voor deze strategieën nu komt vanuit het leveren van kwalitatieve aanpasbare gebouwconcepten voor gebruikers, vanuit ecologisch perspectief om bouwproducten te recupereren of vanuit economische voordelen voor producenten en leveranciers, via circulair bouwen worden opportuniteiten gecreëerd om op een doeltreffende en verantwoorde wijze om te gaan met grondstoffen, water, ruimte, en menselijk kapitaal.

De Vlaamse bouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van de druk op het milieu en de economie.

Vlaanderen beschikt amper over eigen grondstoffen en is hierdoor sterk afhankelijk van de invoer van grondstoffen die op termijn zeldzamer en duurder zullen worden. De transitie naar een circulaire economie doorzetten is belangrijk voor het milieu, voor onze aarde, maar zal eveneens het verschil maken op onze handelsbalans.

Andere keuzes in nieuwbouw en renovatie, kunnen maar liefst de helft van het primair grondstofverbruik (incl. import) en het bouw- en sloopafval beïnvloeden, dat nu jaarlijks voor een derde bijdraagt tot de totale afvalproductie. Circulaire keuzes voor gebouwen kunnen de huidige 37% van de niet-ETS broeikasgasuitstoot ervan in Vlaanderen sterk doen dalen.¹ Dat heeft dan weer invloed op het ontginnen van grondstoffen, de productie en vervaardiging van bouwproducten, bouw- en renovatie-activiteiten, die nu zowat 5 à 12% van de totale nationale broeikasemissies opeisen.

Volgens de Verenigde Naties en de Europese Commissie zouden een grotere materiaalefficiëntie - waaronder het werken in kringlopen via een circulaire economie – kunnen leiden tot een besparing van 80% van materiaalgerelateerde broeikasemissies in residentiële gebouwen tegen 2050.^{2,3}

De vorige cijfers maken duidelijk dat de bouw- en vastgoedsector een uitgelezen startpunt biedt om de uitgeoefende druk op het milieu en het klimaat om te buigen naar een positief alternatief voor de plaatsen waar we wonen, werken en produceren in Vlaanderen. In de circulaire bouweconomie gaan we efficiënter om met grondstoffen, materialen, energie, water, ruimte en voedsel door kringlopen slim te sluiten. Natuurlijke hulpbronnen worden zo veel mogelijk hergebruikt. Dit doen we via een efficiënt en slim materialengebruik met de voorkeur voor materialen met een lage milieu-impact en vlot recycleerbare of herbruikbare grondstoffen, door het sluiten van materialenkringlopen en het toepassen van nieuwe businessmodellen zoals bijvoorbeeld product-dienstcombinaties of de deeleconomie. Het hele waardennetwerk moet worden meegenomen in de innovatie: van grondstoffenleverancier en producenten

¹ Bond Beter Leefmilieu et al. (2019), 11 maatregelen voor een trendbreuk in het Vlaams klimaatbeleid, via https://www.bondbeterleefmilieu.be/sites/default/files/120830_11_maatregelen_voor_klimaatbeleid_0.pdf

² International Resource Panel (Verenigde Naties) (2020), Resource Efficiency and Climate Change, report, via <https://www.resourcepanel.org/reports/resource-efficiency-and-climate-change>

³ Europese Commissie (2020), Een nieuw actieplan voor de Circulaire economie, via https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF

tot bij de bouwheer en gebruiker van een gebouw of infrastructuur. Via recyclage en hergebruik worden grondstoffen teruggebracht naar de start van de keten. Een circulaire bouweconomie gaat dan ook over meer dan alleen maar recyclen. Het gaat over het fundamenteel herdenken van bouwwerken, en alle onderdelen en systemen waarin die worden toegepast. Veranderingsgericht ontwerp plaatst volgende aspecten centraal: levensloopverlenging, herbruikbaarheid, demonteerbaarheid voor herstel en vervanging, het invoeren van product-dienstcombinaties, het ondersteunen van modellen voor gedeeld gebruik, ...

Systemische knelpunten

Transitiemanagement zet via experimenten in op systemische veranderingen. Een screening van mogelijke drempels aan vraag- en aanbodzijde a.d.h.v. de eerste lichter Vlaamse circulaire bouwprojecten en via de Kompasgroep - een geëngageerde groep denkers en doeners binnen de bouw- en beleidspraktijk - binnen de Proeftuin Circulair Bouwen, brengt enkele systemische knelpunten in de huidige bouwsector aan het licht:

- **Beslissingen** - en specifiek investeringen - worden vandaag voornamelijk genomen **op basis van een kortermijnperspectief en louter financiële argumenten.**
- Circulaire innovatie vindt moeilijk ingang binnen de bouwwereld: **uitvoerders en investeerders mijden** liever **risico's** rond nieuwe bouwtechnieken en vallen vaak terug op traditionele bouwoplossingen.
- Men vertrekt overwegend vanuit de individuele belangen van de organisaties en diverse disciplines in de bouw, waardoor er weinig vertrouwen is tussen verschillende actoren binnen een (ver)bouwproject.
- **Door het selectief toepassen van circulaire businessmodellen**, zoals 'product-as-a-service', 'take-back-formules' en leasing van gestandaardiseerde bouwcomponenten, in bepaalde niche-sectoren (zoals winkels, industrie of zorg), kunnen ze **moeilijk gerepliceerd worden voor de hele bouw- en vastgoedmarkt.** Een rote(re) schaal blijkt echter cruciaal te zijn voor de rendabiliteit van circulaire business.
- Het is voor bouwheren en gebruikers **niet altijd duidelijk welke individuele en maatschappelijke kansen circulair bouwen te bieden heeft.**

Willen we een veerkrachtige circulaire bouwwereld, die bruist van economische activiteiten met respect voor de grenzen van de planeet en een inclusieve maatschappij, dan dienen we deze drempels daadwerkelijk en doeltreffend aan te pakken in samenwerking met alle betrokken actoren. Daarom richt deze oproep zich naar praktijkexperimenten die deze **uitdagingen** voor een circulaire bouwpraktijk aangaan.

Met het oog op de ondersteuning van dit soort initiatieven die kunnen gelden als experimenten in het kader van de circulaire economie wordt deze Gerichte Call uitgewerkt.

2 OPROEP CIRCULAIRE BOUWECONOMIE

Deze oproep verleent subsidies rond twee werklijnen van Vlaanderen Circulair, met name voor projecten rond 'urban mining' en 'veranderingsgericht bouwen'. Dit is een oproep voor experimentele, demonstratie- en disseminatieprojecten die vallen binnen de doelstellingen van het Vlaamse beleid rond urban mining en veranderingsgericht bouwen, zoals hierboven kort omschreven.

2.1 Voor wie?

Voor (partnerschappen van) lokale overheden, ondernemingen, onderzoeksinstituten en organisaties. Een divers samengesteld partnerschap is sterk aanbevolen. Samenwerking tussen de relevante partners in de waardenketen, met goede afspraken in taken en rollen, draagt bij tot het welslagen van een circulair project. De waardeketen in de bouwsector gaat over de fabricage van materialen, (ruimtelijke) planning en design, bouwen, gebruik, onderhoud en herstel, slopen en ontmantelen, recyclage en hergebruik. Diverse actoren kunnen de randvoorwaarden in het proces ondersteunen met expertise en onderzoek, in vergunningen en beleid, in sensibilisering en kennisdeling of via financiering, garanties en verzekeringen. We zijn hier op zoek naar partnerschappen die samenwerken, kennis opbouwen en delen rond de circulaire businessmodellen in de bouw.

Indienen vanuit een rechtspersoonsvorm (vzw, bvba...) is sterk aan te raden.

2.2 Doelstelling

Om de diverse systemische knelpunten (zie hierboven) op te heffen is er nood aan concrete experimenten met volgende ambitie(s):

OPSCHALEN

Innovatieve samenwerkingsvormen die de markt van circulaire bouwproducten en diensten verbreden:

Welke inherente kwaliteiten moeten partnerschappen van ondernemers, investeerders, dienstverleners én gebruikers bezitten om een succesvolle opschaalbare circulaire business in Vlaanderen te ontwikkelen?

Hoe kan een Circular Economy Service Company (CESCO) - een derde partij die gebruikers, investeerders en producenten ontzorgt - via het leveren van circulaire diensten een frisse wind laten waaien binnen een Vlaamse vastgoedmarkt [zie kader]? Via welke goede afspraken nemen betrokken partijen (zoals producenten en gebruikers) hun verantwoordelijkheden op bij een gedeeld eigenaarschap van bouwwerken en onderdelen ervan?

OVER DE INVESTERINGS-DREMPEL TREKKEN

Nieuwe vormen van langetermijninvestering van circulaire bouwwerken, producten en diensten die voor

alle betrokken partijen meerwaarde genereren: *Welke veranderingsgerichte gebouwen en infrastructuur, bouwproducten en circulaire productdiensten dienen als veilige lange-termijnfinanciering voor investeerders?*

Hoe kunnen we via alternatieve financieringsvormen (zoals pensioenfondsen, garantiefondsen en burgerkapitaal) circulaire bouwinitiatieven met lange-termijn opbrengsten (economisch, sociaal en milieu) stimuleren?

BESTUREN AANSTUREN

Innovatieve **aanbestedingsformules en voorbeeldbestekken** voor bedrijven en overheden die circulaire bouwprincipes promoten en een langetermijnvisie integreren: *Hoe kunnen we ervoor zorgen dat levenscyclus-*

en kringloop-denken vanzelfsprekend worden bij publieke en private aanbestedingen? Hoe waken we erover dat lange-termijnwinsten van (circulaire) oplossingen op economisch, sociaal én milieuvlak als evenwaardige selectiecriteria beschouwd worden ten aanzien van initiële investeringen?

HELPEN LANGETERMIJNKEUZES MAKEN

Werkbare afwegingskaders en -tools die bouwheren, projectontwikkelaars en investeerders begeleiden bij het selecteren van bouwconcepten: *Hoe kunnen op een transparante en ondubbelzinnige manier veranderingsgerichte kwaliteiten voor bouwwerken en infrastructuur, maar ook technische, financiële en ecologische prestaties over de hele levensduur van bouwprojecten ingeschat worden?*

STIMULEREN VIA JURIDISCHE WEG EN BELEID

Juridische experimenteerruimte en beleidskaders om (risicovolle) circulaire initiatieven met maatschappelijke meerwaarde te stimuleren: *Hoe kunnen regelluwe zones of een (Vlaams) garantiefonds ondernemers overhalen om hun circulaire ambities om te zetten naar werkelijke marktexperimenten? Welke bouwwerken en bouwproducten zouden de voorkeur genieten indien bepaalde beleidsmaatregelen geïntroduceerd worden zoals een milieu-taks op bouwwerken of een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid? Welke aanpassingen moeten regelgeving, bestekken, normering en certificering van producten, gebouwen en infrastructuur hiervoor ondergaan?*

KENNIS EN INFORMATIE VERZAMELEN EN DELEN

Breed en transparant delen van **waardevolle informatie en betrouwbare data** binnen hechte samenwerkingsvormen om de **kenniskloof** binnen het waardennetwerk te dichten: *Welke afspraken moeten er tussen alle betrokken actoren gemaakt worden om de circulaire ambities doorheen het ontwerp-, (ver) bouw- en gebruiksprocessen op te volgen en bij te schaven? Welke experimenten en praktijkinstrumenten helpen betrouwbare data te verzamelen en te delen om beter zicht te krijgen over de vraag, het aanbod, de vooropgestelde gebruiksduur en de technische prestaties van infrastructuur, gebouwen en hun onderdelen?*

KETENS AFSTEMMEN

Organisatie van een **voordelige omgekeerde logistiek** met:

- enerzijds meerwaarde voor het **vermarkten van (lokale) tweedehandsproducten en -materialen**: *Hoe vermijden we mogelijke trade-offs op het milieu en de maatschappij bij het recupereren (incl. transport) van bouwproducten en materialen afkomstig uit traditionele en veranderingsgerichte gebouwen?*
- anderzijds meerwaarde voor het **hoogwaardig sluiten van materiaalkringlopen**. *Hoe brengen we kosten en baten in het waardennetwerk in balans om een win-win te realiseren voor zowel ontmantelaars en slopers als producenten en recycleurs? Welke voordelen biedt de huidige versnelling inzake (data)digitalisering om vraag en aanbod van deze bouwactoren accuraat en in-time op elkaar af te stemmen?*

Hieronder geven we een concreet voorbeeld van een experiment dat inspeelt op meerdere van bovenstaande uitdagingen:

CESCO: wonen als een betaalbare dienst

Vandaag is het verwerven van een eigen woning duur en een hypotheek leidt tot bijkomende financiële lasten en/of potentiële risico's. Maar stel je voor dat wonen anders zou kunnen zijn; dat wonen zou kunnen bevrijden in plaats van te hypotheekeren; met aanpassingen die gemakkelijk en goedkoop zijn, zodat de waarde van het goed op hetzelfde niveau blijft, en met bouwonderdelen en -materialen die kunnen worden hersteld en hergebruikt, zodat de restwaarde steeds maximaal is. De eigendom van de woning hoeft daarbij niet (enkel) bij de gebruiker(s) liggen. Het kan bijvoorbeeld beheerd worden door een professionele partij, de Circular Economy Service Company (CESCO), die ervaring heeft met het onderhouden en het aanpassen van gebouwen en het recupereren van bouwproducten en -materialen. De CESCO ontzorgt hiermee de bewoners, in ruil voor een maandelijkse fee. In tegenstelling tot klassieke huurformules hebben de bewoners medezeggenschap over hoe hun woning kan mee-evolueren over de gebruiksduur. Zij hoeven hun knusse woonst en buurt dus niet te verlaten als het niet meer beantwoordt aan wijzigende noden (bv. door een plots ongeval of kinderen die uit het huis gaan). De CESCO ontzorgt ook producenten, leveranciers en anderen bouwprofessionals door het regelen van alle prestatiecontracten en terugnamegaranties.

Het principe van de CESCO is nieuw en werd nog nooit volledig toegepast. Via een eerste praktijkexperiment aan de hand van een klein bouwperceel en een partnerschap tussen bouwheer en toekomstige bewoner, koploper-ondernemers en onderzoekers, bleek dat sommige investeerders wel degelijk openstaan voor alternatieve woningfinanciering, tenminste als er een garantie is op het waarde-behoud van het pand, via professioneel gebouwbeheer. Echter werden er geen partijen of partnerschappen gevonden die het beheer van dit kleine pand op zich wou nemen. De schaal was te klein om het rendabel te maken. Zou het CESCO-experiment dan slagen voor een groot woningcomplex en/of meerdere individuele woningen? Er is maar één manier om het te weten te komen: door het te proberen!

We zijn op zoek naar slimme partnerschappen tussen investeerders, professionele gebouw- en infrastructuurbeheerders, architecten- en studiebureaus (met expertise in veranderingsgericht bouwen), juristen en leveranciers van circulaire producten en diensten, om met het CESCO-model te experimenteren. Aan de hand van één of meerdere grootschalige (ver)bouwprojecten wordt onderzocht:

- *Hoe repliceerbare service-overeenkomsten opgesteld kunnen worden tussen de CESCO en de bewoners/bewonersgroepen?*
- *Hoe technische prestaties en terugname van producten vastgelegd kunnen worden via contracten met producenten en leveranciers?*
- *Hoe voorfinanciering van circulaire bouwproducten kan opgenomen worden via publiek-private investeringen en/of burgerkapitaal?*
- *Hoe juridische drempels rond het niet naleven van afspraken, mogelijke faillissementen, gedeeld eigendom en restwaarde weggewerkt kunnen worden?*

2.3 Looptijd van de projecten

De looptijd van de gesubsidieerde projecten start in 2020, vanaf goedkeuring van het project, en loopt af voor 31 december 2022. Het gesubsidieerde project kan deel uitmaken van een ruimer project, dat langer loopt.

2.4 Kenmerken van de open oproep

De voornaamste kenmerken van een succesvol experimenteel, demonstratie- en disseminatieproject voor de circulaire bouwconomie zijn:

- **de toepassing van innovatie in circulaire bouwconomie (beschrijving in 1.2), die in het bijzonder inzet op één of meerdere systeemknelpunten en ambities zoals beschreven in 2.2.** De projecten geven meer inzicht in de kosten-batenanalyses van het sluiten van kringlopen of dematerialisatie, met een actieve captatie van de leerlessen. In deze call is er bijzondere aandacht voor de **procesinnovaties en systeemdenken**: Er wordt aangetoond dat er innovatief wordt samengewerkt doorheen de waardeketen. Om inzicht te krijgen in de circulaire businessmodellen in de bouw moeten we verder kijken dan één bedrijf of organisatie. We bekijken de impact op alle actoren en acties in het proces; wie wint, wie draagt extra kosten? Welke afspraken kunnen anders gemaakt worden, zijn compensaties mogelijk? Zijn er administratieve, juridische, financiële, logistieke... knelpunten? Welke zijn de versterkende randvoorwaarden (vb. kennisdeling) en garanties? Kunnen nieuwe afspraken en contractvormen bijdragen aan onderling vertrouwen en een succesvol businessmodel?
- **maatschappelijke en economische relevantie en opschaalbaarheid van het project**, d.i. de mogelijkheid om het innovatieve concept op grotere schaal te kunnen hergebruiken; **de voorbeeldwaarde** van het project wat betreft impact op vlak van duurzaamheid, urban mining en/of veranderingsgericht bouwen voor bouwwerken in de brede zin (gebouwen, infrastructuur,...);
- **kwaliteit van het partnerschap en rolverdeling**: goede specificering van de rollen en engagementen van de diverse partners in het project; projectvoorstellen met meerdere partners, met een goede wisselwerking tussen de relevante partners in de keten, innovatieve partnersamenwerking in het ruime waardennetwerk worden gezien als meerwaarde; doel is om samen te leren hoe alle actoren in het systeem moeten samenwerken, welke afspraken gemaakt moeten worden, welke rolverdelingen er nodig zijn, welke kennis en data uitgewisseld moeten worden tussen deze partijen, wie je nodig hebt voor bepaalde randvoorwaarden om een circulair businessmodel in de bouw succesvol te laten werken (vb. delen van informatie en risico's binnen een bouwteam waar vertrouwen de fundamentele basis is, duurzame afstemming tussen aannemers, ontmantelaars, bouwmetaalproducenten ...).
- **het project draagt bij tot het leren, de demonstratie en disseminatie van de principes van de circulaire bouwconomie.** In deze oproep hechten we bijzondere aandacht aan het capteren van de leerlessen: waar zitten de knelpunten, welke zijn de goede praktijken in de circulaire bouwconomie? Het project voorziet telkens in voldoende mandagen voor de documentatie en analyse van deze leerlessen. De indieners en partners zijn bereid om de leerlessen, de kennis die opgedaan wordt in het project te delen, als case binnen de Green Deal Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair en binnen de Proeftuin Circulair bouwen. **Opgelet: zeker te voorzien in dit project**: We verwachten een actieve deelname aan minstens 2 kennisdelingsmomenten binnen het kader van de Proeftuin Circulair Bouwen. Het is noodzakelijk om een aantal 'theoretische pistes' rond circulaire businessmodellen in de praktijk uit te proberen. Door de kennis en ervaringen in de praktijk samen te leggen, te leren welke economisch modellen werken (en weten wat niet werkt) zorgen we voor een stroomversnelling richting circulair businessmodellen in de bouwsector (inschatting: minimaal 15 mandagen voor dit luik).

⁴ <https://vlaanderen-circulair.be/nl/onze-projecten/detail/green-deal-circulair-bouwen/proeftuin-circulair-bouwen>

2.5 Projectfinanciering

Maximaal 80% van de projectkosten wordt gesubsidieerd, met een maximaal subsidiebedrag van € 100.000. Het globale projectbudget mag het bedrag van € 125.000 overschrijden, maar geeft geen recht op bijkomende subsidies.

In dat geval dienen twee budgetramingen opgemaakt te worden. Enerzijds een budgetraming met het oplijsten van de kosten die onder het subsidiabel projectbudget (max. € 125.000) worden ingebracht. Anderzijds de effectieve budgetraming van het globale project (op hoofdlijnen). Vanuit Vlaanderen Circulair, OVAM wordt maximaal 80% van het subsidiabel projectbudget gesubsidieerd. De initiatiefnemer of het consortium draagt de resterende projectkosten.

De minimisregel

De de minimis vereiste is op alle ondernemingen in het consortium van toepassing. Alle ondernemingen van het indienend partnerschap moeten in het indienformulier hun statuut ten aanzien van ontvangen staatssteun duidelijk opgeven.

Door de Coronacrisis heeft de Commissie een bijzondere mededeling aangenomen inzake staatssteun.⁵ Steun gegeven in het kader van Corona telt niet mee voor de de-minimis.

2.6 Publieke communicatie

Vlaanderen Circulair neemt van goedgekeurde projecten een basisfiche op op haar website. Hiervoor vragen we u om de communicatiefichegenerator te gebruiken. Indien Vlaanderen Circulair deze en andere informatie publiek wil communiceren, zal dit steeds in onderling overleg gebeuren, met respect voor de communicatiestrategie en -timing van de projecteigenaars.

In het indieningsformulier zal je moeten aanduiden aan welke systeemknelpunten je experiment wil werken en via welke acties. Om de kennis tussen de projecten maximaal te verruimen zal deze informatie gedeeld worden op de website van Vlaanderen Circulair. In deze fiche kan ook gezocht worden op thema. Daarom vragen we u ook de thematische insteek van uw experiment en het niveau waarop dit speelt.

Je zal max. 3 trefwoorden kunnen meegeven waaraan je project thematisch gelinkt is

- Urban Mining en selectieve sloop
- Recyclage en/of hergebruik
- Circulaire materialen en bouwsystemen
- Juridische knelpunten en hefbomen
- Financiële aspecten en businessmodellen
- Data, tools, levenscyclusanalyse &-kost
- Sociaal maatschappelijke impact
- Tijdelijk gebruik
- Sensibilisering

Op welk niveau werkt het project voornamelijk in (= het eigenlijke experiment, los van bredere communicatie en disseminatie)?

- materiaalniveau
- gebouwniveau
- infrastructuur
- wijk / stadsniveau
- ander

⁵ Beschikbaar op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv:OJ.CI.2020.091.01.0001.01.NLD&toc=OJ:C:2020:091:FULL>

3 SELECTIE EN EVALUATIE

3.1 Selectiecommissie

De minister beslist op basis van een advies van een selectiecommissie, die bestaat uit de initiatiefnemers van de oproep, team Vlaanderen Circulair en team Bouw van de OVAM, aangevuld met andere experts inzake circulair bouwen.

De beoordeling van de effectief ingediende projecten gebeurt op basis van de hieronder gedefinieerde ontvankelijkheids- en evaluatiecriteria. Uit de ingezonden projectvoorstellen kunnen per oproep meerdere projecten worden goedgekeurd. Er is geen garantie dat alle projecten die gunstig beoordeeld worden, gesubsidieerd kunnen worden. Daarom wordt er een ranking gemaakt van de gunstig beoordeelde projecten. De projecten worden volgens deze ranking gefinancierd tot de middelen die beschikbaar gesteld worden voor deze oproep uitgeput zijn.

3.2 Stap 1 – Ontvankelijkheidscriteria

Om voor verdere selectie in aanmerking te komen, dienen de ingediende voorstellen aan volgende ontvankelijkheidscriteria te voldoen:

a) Voor de deelnemende ondernemingen: de grens inzake **staatssteun** is nog niet overschreden

De de-minimisregeling inzake staatssteun is van toepassing op alle ondernemingen in het partnerschap. Op alle ondernemingen die deel uit maken van het partnerschap zijn de regels betreffende de de-minimissteun, zoals neergelegd in Verordening (EG) 1998/2006 van de Europese Commissie van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag op de-minimissteun (of elke Verordening die deze vervangt), van toepassing. Bij de opmaak van dit oproepdocument houdt deze Verordening concreet in dat in een periode van drie belastingjaren nog geen € 200.000 aan staatssteun is verleend of toegekend.

Alle ondernemingen van het indienend partnerschap moeten in het indienformulier hun statuut ten aanzien van ontvangen staatssteun duidelijk opgeven.

Door de Coronacrisis heeft de Commissie een bijzondere mededeling aangenomen inzake staatssteun.⁶ Steun gegeven in het kader van Corona telt niet mee voor de de-minimis.

b) Bereidheid tot het **delen van kennis** over de geleerde lessen uit deze projecten met Vlaanderen Circulair, binnen de Green Deal en de Proeftuin Circulair Bouwen is aangetoond.

De indiener dient op te geven hoe de leerlessen worden gecapteerd en de resultaten en de algemene werkwijze zullen worden bekendgemaakt en verspreid in het werkveld. In de projectbeschrijving wordt voorzien dat de initiatiefnemers minimaal twee keer in de looptijd van het project zullen deelnemen aan kennisdelingsactiviteiten van Vlaanderen Circulair en de Proeftuin Circulair Bouwen. Ze geven aan hoe ze ervoor zullen zorgen dat ze de leerlessen en ervaringen goed kunnen rapporteren.

De disseminatie-actie doet geenszins afbreuk aan de oorspronkelijke eigendomsrechten en algemene confidentialiteitsgaranties over de details van de aangewende techniek. Vlaanderen Circulair zal van goedgekeurde projecten een publieke basisfiche opnemen op haar website. Indien Vlaanderen Circulair deze en andere informatie publiek wil communiceren, zal dit steeds in onderling overleg gebeuren, met respect voor de communicatiestrategie en -timing van de project-eigenaars.

⁶ Beschikbaar op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv:OJ.CI.2020.091.01.0001.01.NLD&toc=OJ:C:2020:091:FULL>

c) **Formele kenmerken** vervuld:

- volledig ingevuld indienformulier via <https://www.cognitofirms.com/OVAM1/GerichteCallCirculaireBouweconomie2020>
- per partner is een ondertekeningsdocument ondertekend door een wettige vertegenwoordiger of volmacht houder voor dit project;
- een looptijd van het project waarvoor subsidies werden aangevraagd met start in 2020 en aflopend voor 31 december 2022. Het gesubsidieerde project kan deel uitmaken van een ruimer project, dat langer loopt;
- het project houdt rekening met een subsidie van maximum 80% van de projectkosten, met een maximaal subsidiebedrag van € 100.000. Een inbreng vanuit andere kanalen van minimaal 20% is voorzien;
- indiening **uiterlijk woensdag 23 september 2020 om 12u 's middags**.
Via <https://www.cognitofirms.com/OVAM1/GerichteCallCirculaireBouweconomie2020>

Ingeval van eventuele tekorten op de ontvankelijkheidscriteria streeft Vlaanderen Circulair naar een terugmelding aan de indiener(s) binnen de 5 werkdagen na de uiterste indiendatum (woensdag 23 september 2020 om 12u 's middags). Een eenmalige bijsturing van het indiendossier door de indiener(s) op eventuele tekorten kan gebeuren binnen 5 werkdagen na deze terugmelding.

Enkel projecten met een positieve ontvankelijkheidsbeoordeling gaan verder naar de tweede stap, namelijk de inhoudelijke beoordeling op basis van onderstaande evaluatiecriteria.

3.3 Stap 2 – Evaluatiecriteria

De beoordeling gebeurt aan de hand van een correct ingevuld indienformulier. Voor de inhoudelijke beoordeling van de ingediende dossiers roept Vlaanderen Circulair een selectiecommissie circulaire bouweconomie samen. Deze hanteert volgende evaluatiecriteria voor de opmaak van de evaluatie. We behouden het recht voor om de kandidaten uit te nodigen voor een mondelinge toelichting van het project.

a) Inhoudelijke geschiktheid van de voorgestelde 'case' als experimenteel, demonstratie- en disseminatieproject voor innovatie in de circulaire bouweconomie: In punt 2.4 vindt u de voornaamste kenmerken van een succesvol experimenteel, demonstratie- en disseminatieproject voor de circulaire bouweconomie. De projecten worden qua inhoud op deze kenmerken afgetoetst. **(50 punten)**

b) De adequaatheid van de voorgestelde aanpak van het experimenteel, demonstratie- en disseminatieproject. De indiener maakt een projectomschrijving en budgetraming, rolverdeling en tijdsplanning op via de vragen van het indienformulier. Dit wordt beoordeeld op aanpak. **(20 punten)**

c) De verhouding prijs/prestaties van het project **(30 punten)**

In elk geval geldt het billijkheidsprincipe: het project met een goede verhouding prijs/prestatie wordt beter gerangschikt. De indiener(s) tonen minimaal 20% inbreng aan uit andere financieringsbronnen op het als subsidiabel aangegeven deel en geven aan wie wat betaalt. De aangegeven kosten voor personeel of onderaanneming zijn in lijn met de normale verloning in de betrokken sector en voor de voorgestelde profielen.

In de kostenstructuur binnen het project wordt aangetoond dat de kosten gemaakt worden om de circulaire businessmodellen of de praktijk naar een circulaire economie om te vormen.

De indiener(s) beantwoordt de vragen op het indienformulier zodanig dat het een evaluatie op basis van de evaluatiecriteria mogelijk maakt.

3.4 Stap 3 – Beslissing minister

De selectiecommissie maakt haar advies over aan de administratie die dit voorlegt, samen met het volledige dossier aan de Inspectie van Financiën en vervolgens aan de bevoegde minister. De minister beslist via een ministeriële beslissing om over te gaan tot de subsidiëring of om de aanvraag te weigeren. Terugkoppeling omtrent deze evaluatiefase ontvangt u via mail.

4. KOSTEN- EN FINANCIERINGSMODEL

4.1 Kosten van het project

Volgende kosten komen in aanmerking om opgenomen te worden in een experimenteel, demonstratie- en disseminatieproject:

4.1.1 Personeelskosten

Personeelskosten van medewerkers worden berekend op basis van het aantal mandagen en een loonkost per dag. Voor alle medewerkers van alle partnerorganisaties moet een tijdsregistratie gebeuren van het aantal gewerkte mandagen per werkpakket, zoals vermeld in het plan van aanpak van de projectaanvraag. De aangegeven kosten voor personeel zijn in lijn met de normale verloning in de betrokken sector en voor de voorgestelde profielen.

4.1.2 Onderaanneming

Onderaannemingskosten kunnen aanvaard worden als directe werkingskosten (zie 4.1.4) in het project en dienen als dusdanig opgegeven worden in de budgettabel bij indiening. Indien niet opgegeven in de ingediende budgettabel, mogen deeltaken nooit geheel of gedeeltelijk in onderaanneming worden gegeven zonder de voorafgaande toestemming van Vlaanderen Circulair, OVAM. In elk geval geldt ook hier het billijkheidsprincipe: de leverancier met de beste prijs/ kwaliteitverhouding wordt gekozen.

4.1.3 Werkingskosten

Werkingsmiddelen zijn alleen in te geven in zoverre zij er precies op gericht zijn om het experiment in circulair bouwen uit te voeren, expertise hiervoor in te winnen, de leerlessen te capteren en te analyseren en om de kennis te delen in het werkveld en binnen de Green Deal en Proeftuin Circulair Bouwen. De normale onderzoeks, design- en bouwkosten die in een normaal (niet circulair) bouwproject ook zouden gemaakt worden, kunnen niet worden ingebracht. Deze die gericht zijn op de circulaire oplossingen wel.

De indirecte werkingskosten (overheadkosten) bedragen maximaal 20% van de personeelskosten.

4.1.4 Investeringskosten

Investeringskosten (in infrastructuur, materialen of werktuigen) in zoverre ze direct relevant zijn voor dit project en geen deel uitmaken van de normale investeringen die de initiatiefnemer moet doen in zijn normale bedrijfsvoering. De uitsluitende relevantie voor dit project dient te worden aangetoond. Enkel de afschrijvingskosten gedurende de gebruiksduur binnen het project worden ingebracht.

! Voor BTW-plichtige deelnemers aanvaarden we de kosten exclusief BTW.

5. PUBLICATIE EN LOGO

Bij de communicatie rond de desbetreffende projecten wordt steeds gevraagd om te verwijzen naar Vlaanderen Circulair: door te melden dat dit project ondersteund wordt door Vlaanderen Circulair. Dit gebeurt eveneens bij contacten met de pers. Bij publicaties rond de projecten maakt men melding van de steun vanuit Vlaanderen Circulair en gebruikt men het partnerschapslogo van Vlaanderen Circulair. U vindt dit logo op: <http://vlaanderen-circulair.be/nl/over-ons/communicatie-kit-voor-partners>

Noteer in je project ook welke communicatiekanalen je zal gebruiken: sociale media, nieuwsbrief, geschreven pers, website, externe blogs, podcast, radio, tv... Bij de evaluatie op het einde van het project krijgen we graag een overzicht van deze publicaties. Om de herkenbaarheid van circulaire projecten te versterken moet het logo van Vlaanderen Circulair waar mogelijk toegevoegd worden.

6. BETALING VAN DE TOEGEKENDE STEUN

Na een ministeriële beslissing tot goedkeuring van de subsidiëring van het project, betaalt de administratie een voorschot van 80 procent. Het resterende bedrag (20%) wordt betaald na een rapportering over de totaal gemaakte kosten, een inhoudelijke rapportering en een communicatiefiche. De rapportage wordt uiterlijk twee maanden na het einde van de looptijd van het project ingediend bij Vlaanderen Circulair, OVAM: bouwcall@vlaanderen-circulair.be.

7. TUSSENTIJDSE INTERACTIES

Gedurende de looptijd van het project moeten projectindieners bereid zijn om kennis te delen over leerlessen, voortgang en barrières aan Vlaanderen Circulair, OVAM of de Proeftuin Circulair Bouwen, door minstens tweemaal in de looptijd van het project deel te nemen aan kennisdelingsactiviteiten en zich hierop goed voor te bereiden (door hun resultaten en impact goed op te volgen en te meten; door leerlessen, goede praktijken, barrières onderweg te noteren en te documenteren...).

8. HET EINDRAPPORT

Het eindrapport wordt bezorgd aan team Vlaanderen Circulair uiterlijk 2 maanden na afloop van het project. Hiervoor worden de voorgestelde sjablonen gebruikt, die u kan terugvinden op de site.

8.1 Financieel verslag

Het financieel verslag wordt opgemaakt via het sjabloon 'financieel verslag' en biedt een overzicht van de gemaakte kosten met betrekking tot de realisatie van het project, per kostencategorie. De bewijsstukken van gedane uitgaven (facturen of onkostennota's) worden bij de indiener ter inzage beschikbaar gehouden voor de overheid en kunnen op eenvoudig verzoek aangeboden worden. Voor de personeelskosten worden prestatiestaten voorgelegd (aantal gepresteerde mandagen op het project).

Loonfiches kunnen op eenvoudig verzoek van de overheid opgevraagd worden. Deze stukken hebben uiteraard betrekking op de projectactiviteiten van de toegekende subsidie.

Let op!

- Toon aan dat er geen sprake is van een **dubbele subsidiëring** van het project. Uit de staat van inkomsten moet duidelijk blijken van welke instanties een subsidie werd verkregen.
- Voor **BTW-plichtige** deelnemers aanvaarden we de kosten exclusief BTW.
- Pas nadat alle **nodige stukken** bij Vlaanderen Circulair, OVAM zijn ingediend, onderzocht en goedgekeurd, wordt het saldo gestort.
- Als de kosten lager zijn dan de toegekende subsidie, wordt het **overschot** teruggevorderd of afgehouden van het saldo.
- Als **geen afrekeningsdossier** ingediend wordt (of als dit niet tijdig gebeurt), worden de verkregen voorschotten teruggevorderd.
- Vlaanderen Circulair behoudt te allen tijde het recht de betaling van de vergoedingen bijkomend afhankelijk te maken van inzage en goedkeuring van **bijkomende kostenstaving**, zoals loonfiches, facturen van leveranciers en de betaalbewijzen hierover.

8.2 Inhoudelijk verslag

Het inhoudelijk verslag wordt opgemaakt volgens het sjabloon 'inhoudelijke verslag' en omvat in ieder geval:

- een beschrijving van het verloop van het project, resultaten, maatschappelijke en economische meerwaarde en leerpunten.
- een communicatiefiche (communicatiefichegenerator waarin het project, de resultaten en eventuele meerwaarde en leerlessen worden beschreven in een helder taalgebruik), die gehanteerd zal worden voor de communicatie naar buitenuit. Het is de indiener van het project bepaalt zelf de inhoud ervan. Het betreft dus geen bedrijfsgeheimen, en de disseminatie zal geenszins het competitief voordeel van de indieners teniet doen. Integendeel: de indieners van het project kunnen net een voortrekkersrol opnemen. Ze kunnen als eersten hun kennis en kunde op grotere schaal verder gaan exploiteren. Andere overheden, organisaties, ondernemingen en kennisinstellingen volgen. De vele acties zorgen voor de shift. Indien Vlaanderen Circulair meer gedetailleerd of andere informatie wenst te communiceren over het project dan gebeurt dit in onderling overleg met de indieners.

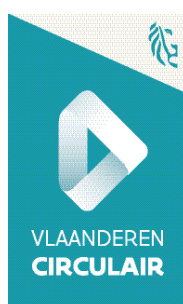
9. OVERZICHT VAN DE DOCUMENTEN

Alle documenten zijn beschikbaar op: <https://www.vlaanderen-circulair.be/nl/aan-de-slag/gerichte-call-bouw-2020>

De documenten zijn:

- de informatiebrochure
- het online indienformulier
- het ondertekeningsdocument
- het sjabloon 'financieel verslag'
- het sjabloon 'inhoudelijk verslag'
- de communicatiefichegenerator

NAAR HET INDIENFORMULIER >

Vlaanderen Circulair (OVAM)

Stationsstraat 110

2800 Mechelen

T. 015 284 409

bouwcall@vlaanderen-circulair.be